

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Secvnda. Antonij Mens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

omnis veri incerti inventione necessaria, non tantum plerique T.T. hoc docent, sed Christus D. qui turbis præcipit, ut omnia fervent, & faciant, quæ improbi Scribæ, & Pharisei dixerint, ne tamen eorum opera imitentur. En veritatis Magister veritatem à probitate segregat. En ut veritas tradatur, & ab idiotis sciatur, nec oratio, nec morum innocentia in Doctore necessaria. En Doctores in Cathedrâ Moyfi sedentibus, in omni materiâ fidei, & morum, turbis standum erat, nam expressè ait, *Omnia, quæ dixerint, servate, & facite*. En quò tandem sub probitatis specie Antonius nos ducat, ut repugnante conscientia, in re incertâ, ne quidem Pastorum consiliis subditi, & idiotæ parere debeant, & vix erit inter T.T. cui standum; inter Confessarios, cui confitendum; inter consiliarios, cui acquiescendum, si illi non sint orationis viri, nec habeant animum à passionibus immunem. Peccabit ergo omnis Theologus, Confessor, Pastor, Superior, qui consulat, doceat, jubeat, confessiones excipiat, si virtutum exercitio apprimè cultus non sit, quia absque earum exercitio, juxta Antonium, veritatem assequi nequit: peccabit quoque, qui illis stat, quia stat insipientibus, & viris virtutum exercitio destitutis. Cum ergo hoc dici nequeat, non est quòd Antonius clamet còtra Theologiam, quæ negat esse simpliciter necessariam pro veri incerti inventione orationem, & interiorum passionum mortificationem; hæc enim est tantum necessaria in casibus, vel quasi ex toto nobis ignotis, vel valdè perplexis, & difficilis in utramque partem resolutionis; etsi enim passionibus aliquando eludant veritatem, non tamen semper, cum consistet Ethnicos, qui verum Deum non orant, & in vitia proni sunt, plura vera cognoscere. Cum ergo Scriptura, & PP. hortantur nos, ut à Deo sapientiam petamus, non inde infertur, nisi res sit valdè perplexa, quòd specialis oratio necessaria sit pro omnis veri incerti inventione, sed quòd à Deo petenda sit sapientia, eo modo quo alia bona, per quam à nobis gesta, & gerenda cognoscamus. Concludo rogando Antonium, an T.T. Probabilistæ, sive sint Magistri, sive Superiores, sive Confessores, Scribæ, & Phariseis peiores sint? Si sunt, horrendum dicit: si non sunt; ergo juxta Christi D. effatum illis quoque standum.

Tom. III.

SECTIO II.

Antonij mens.

§. I.

Quàm inanis paritas.

SUMMARIUM.

Ait quòd sicut homo ab homine exigere videtur, ut abstineat à violatione legis probabilis cognita; ita longe magis Deus ab homine, n. 12.
Negat Probabilistas inter Dei servos numerandos, ibid.
Dei Leges non sunt modo humano metiende, n. 13. 14.
Deus intentionem, homines opus intendunt, ibid.
Ne quidem in humanis homo tenetur ad melius, ibid.
Ait hæcenus fuisse certum, quòd sola carentia omnis cognitionis excuset; modo Probabilistas velle, quòd invincibiliter ignorentur, quæ probabilis sciri possunt, n. 15.
Ostendo plures tutiores damnatas ut falsas, quin ut peccata formalia contra veritatem, n. 16.
S. Thom. pro invincibilis ignorantia exemplo tradit hanc, Numquam licet jurare, ibid.
Inductio plurium, quæ negantur à Probabilistis, quæ Adversarij supponunt ab illis admitti, ibid.
Datur lex, tum voluntatem, tum intellectum obligans, n. 17.
Omnis tutior, si falsa sit, est contra veritatem; & qui ad illam, si minus probabilis sit, obligat, obligat peccare materialiter, & formaliter contra legem veritatis, si tenet argumentum, ibid.
Quàm nulla argumenta sumpta ex periculo, vel errandi materialiter, vel peccandi materialiter, à n. 18. ad 21.
Omnis certò probabilis est aequè tuta à peccato formali, n. 20.
Paritas Henrici IV. quid probet? ibid.
Quàm certa nostra sententia, cum argumenta ex veri violatione à Tutoristis, ex violatione boni à Probabilioristis solvenda sunt, n. 21. 22.
Dammandus à SS. PP. fuisse Probabilismus, si esset illicitus: cum magis solliciti sint negare illicita, quam approbare licita, n. 23.
Adversarij adversantur Tridentino danti pro coercendâ ingenij petulantia tamquam remedium, ne quis sua fidat prudentie, ibid.
Ex hoc ipso quòd plures tutiores, & probabiliores damnata, infertur nullam de illis dari legem, n. 24.
Pontificum decisiones sunt contra Antonium, n. 25.
Etiâ Certitudinismus, & Probabiliorismus erit damnatus, n. 26.

Nn

Est

N.
12.
De
Charl.

Eti omnia saepe solverim, selectiora de-
libo. Arguit 1. cap. 4. 5. & 6. quia dele-
ctus minus tutae minus probabilis est contra
generales morum regulas, & quidquid *l.e.* trahit
ad hunc syllogismum reducit. Quod a no-
bis subjectis jure debere credimus, hoc legi
Dei debetur, sed cum probabilius est man-
datum aliqua actione violandum, a nobis
subjectis jure debere credimus, ut ab ea ab-
stineant: ergo cum probabilius est legem
actione nostra violandam, ab ea abstinendum.
Maior est talis, inquit, ut qui eam ne-
garet, dignus non esset, qui inter Dei ser-
vos numeraretur. Minorem probat paritate
Filii, Servi, Amici, immo Gentilium, apud
quos nefas est utilitatem propriam idolorum
mandatis praefere: Probabilis autem, ait,
legem Dei minus aestimant, quam potum.

N.
13.
De
Charl.

Non immoror in injurijs, quae animi a
passione occupatum produunt, & tamen au-
diri vult, ut Theologus a passione immu-
nis. Tantum audet, ut se plerumque exalter,
Probabilitas vero nec inter Dei servos ha-
bendos velit. Saepe dixi Deum humano pe-
de, seu paritatibus humanis metiendum non
esse; alias ut domini temporales invincibili-
ter theologice errant, si juridice erret,
plectunt, nec ejus intentionem attendunt;
ita quoque Deus; cum tamen de fide sit,
quod error invincibilis a peccato apud Deum
excuset. Rursus sicut Principes praemian-
tur saepe Ducem ob victoriam casu, & im-
prudenter obtentam, eumque puniunt ob
pugnam prudenter oblatam, infelicem ta-
men ita & Deus praemiabitur, qui impru-
denter in re bonum operatur, & punit qui
prudenter malum in re, quod tamen est fal-
sum. Si diverfa Dei, & hominum conditio
perpenderetur, quod Deus intentionem pra-
e opere operantis attendit; homines vero at-
tendunt opus, ut est in re, non ut est sub
operantis intentione, nil objiceretur. Cum
ergo homines opus, ut est in re, attendant,
ideo maiorem diligentiam exigunt, ut asse-
quantur utilitatem, quam praetendunt, quae
ab opere, ut est in re, pendet; & saepe ne-
quidem summa diligentia pro ejus consecu-
tione sufficit. At Dei servitium, & gloria, &
nostra aeterna salus non pendet ab opere,
ut est in re, sed ut est sub intentione operan-
tis, quae si sit prudenter concepta, satis Deo
est. Quare dum ait inter Dei servos habendum
non esse, qui negat nos non debere Deo
tantum, quantum servi dominis; dico, quod
longe plus ob infinitos titulos Deo debe-
mus, adeo ut omni hominum mandato certa
Dei lex, si illud huic opponitur, prevalere
debeat. Ex hoc tamen non infertur, quod

si, ut homini paream, teneor ad tutius, &
probabilius, ita quoque ut Deo. Vel enim
homo ad ea tenetur, ut homini pareat, vel
non? Si non tenetur, nulla est paritas: si te-
netur, est, quia supponitur ut certa ex uni-
versali hominum sensu lex obligans homi-
nem ad tutius, & probabilius, ut homini
pareat; nulla autem talis lex Dei constat,
quin prudentissime a plurimis negatur. Ad-
do quod ne quidem ea lex humana in ple-
risque casibus adsit; non enim subditi, ser-
vi, milites tenentur semper in omni casu
ad tutius, & melius, alias vigilandum semper
illis esset, ne hostis, aut fur accederet. Do-
mum ratio dictae legis humanae, cum adsit,
est, ut dixi, quia intentio nec accusat, nec
excusat hominem apud hominem, cum si-
nis hominis sit opus, ut est in re: contra
opus non ut est in re, sed ut est sub iudicio
prudenter, aut imprudenter, est, quod apud
Deum excusat, aut accusat.

In forma distinguo maiorem: quod a no-
bis subjectis jure debere credimus, hoc legi
Dei debetur, si utraque lex Dei, & hominis
sit aequae certa, concedo; si non sit, nego
maiorem, & distinguo minorem: quoties
probabilius est hominis legem aliqua actione
violandam, jure debere credimus ab ea
actione abstinendum; & hoc, quia lex refe-
ra hominis ad hominem supponitur ut cer-
ta; & quia res ipsa, ut est in re, petit, ut bo-
num, ut est in re, obtineri possit, concedo;
aliter, nego minorem, & consequentiam.
Vid. disp. 13. per totam.

Arguit 2. quia eligens minus tutam mi-
nus probabilem, eligit quod probabilius est;
malum, & falsum; & idem materiale ma-
lum, quia cognoscitur, & eligitur, ait cap. 6.
fit peccatum formale, ergo formaliter pec-
cat. Addit fuisse semper haecenus certum,
quod sola invincibilis ignorantia, seu caren-
tia omnis cognitionis excuset a culpa; Pro-
babilitas autem modo volunt, ignorari in-
vincibiliter, quae probabilis sciri possunt,
dummodo certo sciri non possint. Hinc est,
quod quia non animadvertum fuit, aliqui
pii, & docti abrepti sunt ad sequendum Pro-
babilitatem opinionem, quam alias pro
sua pietate, & sapientia respiciunt, si cum
mente praedictis non occupata examina-
rent. *Unam Spiritus veritatis doceat nos om-
nem veritatem. Lex autem Domini veritas.*
Haec de Charlas.

En iterum de Probabilitate, quod sum N.
sententiam non examinarint mente non pre-
judicata. En suo Libro speciosum lemma de
praeiudicium, *Viam veritatis elegi, iudicia tua non*
sum oblitus. Negavi saepe, quod tutior a pec-
cato

cato materiali fit tutior à formali, cum plures tutiores damnatae sint, ut certò falsa, immò haeretica, ex. gr. hæc, *Numquam licet s. Tho. juramentum*, quam S. Thom. quodlibet. 3. qu. 12. art. 26. trahit in exemplum conscientiae invincibiliter erroneae: ergo non omnes tutiores sunt liberè à peccato formali contra veritatis legem, quin si doceantur ut obligatoria, nec liberè sunt à peccato formali contra alias leges. Negavi quòd eligens minus tutam minus probabilem eligat, quod probabilis putat malum, & falsum, immò eo iudicio caret. Negavi, quòd probabilioritas sit via veritatis logicae, alias utraque contradictoria erit vera, quia qualibet est suo Auctori probabilior; immò ostendi ex probabilioribus tot esse logicè veras, quot falsas. Negavi, quòd sequens minus tutam peccet formaliter, cum omnis certò probabilis sit aequè tuta à peccato formali. Negavi, quòd sequens minus probabilem, sequatur eam, ut falsam, quin ut logicè veram, adeoque omnis Probabilista dicere poterit, *Viam veritatis elegi*. Negavi ad peccatum formale factis esse, ut iudicari probabilius possit, rem esse in se malam, sed necesse ne certò prudens de non malitia rei iudicium adsit, quo stante, dubia malitia materialis non transit in formalem. Negavi, quòd sequens probabilior, etsi penes se verior putet, sequatur logicè verior, cum quolibet probabilior sit aequè indifferens, ut in re sit falsa, ac vera, cum tot ex illis sint in re falsae, quot verae. Ostendi cuique certò probabili inesse invincibilem veri ignorantiam, quin si ea minus probabili non inest, nec inest probabiliori, quia habet contra se motiva, ob quae prudenter iudicari potest non esse vera; immò nec moraliter certè iuxta trivialem certitudinem, quam Certitudinistae dant cuique opinioni particulari, tot enim ex illis sunt logicè verae, quot falsae: ergo prudenter formidare reflexe potest, an hæc sit logicè vera: si ergo probabilior, & moraliter certa licet, etsi ejus logica veritas sit dubia; ita & minus probabilis. Ostendi invincibilem ignorantiam legis non tolli per iudicium probabilis, sed per moraliter certum de lege. Nec Antonius dicere potest, Probabilistas esse similes caeco nolenti declinare foveam, nisi sit certus de illà, quasi verò ut iudicium tollit peccatum, ita & oculi foveam, & corporis oculi idem essent ac mentis oculi. Quin paritas probat, quòd sicut, etsi caecus foret certus non adesse foveam, si re adsit, cadet in illam; ita, qui certus est de non peccato, si res sit in se mala, peccabit.

Tom. III.

Notandum accuratè equivocum. Leges aliae sunt, quae ad intellectum, aliae quae ad voluntatem spectant; illae obligant, ne imprudenter opinetur, istae, ne malè operetur. Hoc supposito, dico, quòd opinio obligans statim conteri post mortale, est quidem certò tuta, adeo ut nec materialiter peccare possit contra dictam legem, si datur, qui statim conteritur: attamen non est tuta de errore materiali, & formali contra legem intellectus obligantem, ne quis certò falsum opinetur, sed est certò falsum, quòd datur lex conterendi post mortale: ergo obligans ad tutiorem non probabilem, supponendo ex errore culpabili eam legem dari, etsi non peccet contra legem voluntatis stantem pro contritione, peccat tamen contra legem intellectus obligantem, ne homo culpabiliter erret iudicando dari legem conterendi, quae certò non datur; aut juxta Probabilioritatem obligando, ut asserat legem, quae minus probabiliter datur; ergo obligans ad tutiorem minus aut non probabilem, obligat peccare contra legem intellectus.

Arguit 3. cap. 7. quòd eligens minus tutam minus probabilem eligat viam, quae probabilius avertit ab ultimo fine. Adducit Henricum IV. qui hoc argumento à Calvinismo ad Catholicismum reductus est. Ex communi Catholicorum, & Calvinistarum sententià in Religione Catholica salvari possum; non ita in Calvinistica ex sententià Catholicorum: ergo Catholica est preferenda. Subdit falsum esse, quòd probabiliter operans prudenter operetur; & quòd probabilitas tollat peccati malitiam; neutra enim est, vel naturaliter evidens, vel supernaturaliter certa, quin à Probabilioritatis negatur; ergo est incerta.

Dixi argumenta ex periculo violandi materialiter legem, & ex prudentià dictante sequendam verior, esse nulla. Si enim ob periculum peccati materialis minus tuta non licet, non licebit ob idem periculum minus tuta probabilior, aut moraliter certa: ergo semper sequenda erit tutior, etsi non probabilis. Rursus si ob periculum erroris sequenda est verior, non licebit tutior minus probabilis, sed sequenda semper erit probabilior minus tuta. Dixi quoque, quòd si haec propositiones non sunt certae, (Certò probabiliter agens prudenter agit: Certa probabilitas tollit formalem peccati malitiam) quia utraque ab Anti-Probabilistis negatur, neque istae erunt certae, (Sequens tutius, aut probabilius ex obligatione, prudenter agit) quia ea obligatio sequendi tutius prae probabiliori, vel probabilis, prae tutiori minus probabili,

Nn ij

illa

illa à Probabilioristis, hæc à Tutoristis, & utraque à Probabilistis negatur.

20. In forma dico, quod cum quaelibet certo probabilis sit æque formaliter tuta à peccato formali, quaelibet ultimo fini conducit; nam nullum peccatum materiale, aut error materialis separat ab ultimo fine, sed unice peccatum & error cognita ut certo vetita. Paritas Henrici probat nec probabilioris iatis esse; quia, ut dixi, nemo tenetur, quin nec potest stricta fide Divinā credere, quod proponitur tantum ut probabilis; sed unice id, quod ut moraliter certum. Vid. *disp.* 14. Adde eo arguendi modo probari Judaismum præ Christianā lege sequendum; eodem enim tenore arguo: Judæi, & Christiani fatentur legem antiquam, sanctam; Judæi negant Christianam legem sanctam: ergo lex Judæorum preferenda.

N. 21. Argumenta vel ex violatione materiali legis, ob quæ Tutoristæ ad tutius obligant, vel ex obligatione sequendi verius, ob quæ Probabilioristæ permittunt probabilius, constat adeo infirma esse, ut ea solvere teneantur utendo nostris principiis. Docentes enim licitum sequi minus tutum probabilius, solvere debent argumenta ex obligatione non violandi materialiter legem: docentes necesse sequi tutius minus probabile, solvere debent, quæ à veritate sumuntur: ergo si, stante hac certā argumentorum nullitate, licentia probabilioris minus tutæ est certa Probabilioristis; & necessitas tutoris, si sit minus probabilis, est certa Tutoristis; cur nostra non erit nobis moraliter certa, tum ob argumenta directā, tum ob nullitatem rationum oppositarum, quæ ab ipsis Adversariis solvendæ sunt?

N. 22. Dices 1. utroque saltem argumento ex lege intellectus ad verum, & voluntatis ad bonum, evinci, quod non liceat minus tuta minus probabilis. Nego; si enim utrumque divisum est nullum, etiam unitum erit tale, cum non habeat, unde robur sumat. Adde quod nulla tutior probabilior damnari potuisset, si semper sequenda esset. Equivocum oritur, tum quia non est quæstio, an liceat tutius, & probabilius, de hoc enim nemo dubitat; sed an necessario sequendum; tum quia non attenditur ad utramque legem intellectus, & voluntatis, & utriusque violationem: asserens enim ex. gr. ut tibi probabilius, quod contritio sit de necessitate confessionis, operando juxta illam, non peccat contra legem voluntatis, peccat tamen contra legem intellectus, supponendo dari legem de contritione, cum certum sit oppositum.

Dices 2. Quoties probabilis est dari legem, libertas à lege non est certa. Nego; 23. nam libertas est certa, lex adhuc est incerta: ergo sibi certo liber à lege incerta. Adde, quod si usus minus tutæ minus probabilis non liceret, vetandus fuisset à SS. PP. magis sollicitis negare quæ non licent, quam approbare quæ licent, ut constat ex Decalogo, cujus præcepta negativa sunt plura, positiva pauciora: ergo ex hoc, quod non vetuerint, gravissimum indicium est, quod liceat.

Prætereo 1. quod trahit ex Trident. *cap. Titul.* 10. *sess.* 4. de Editione, & Vitiis Sacrorum Librorum. Si enim Concilium pro coercenda ingenii petulantia pro remedio dat, ne quis suæ prudentiæ nixus, in rebus fidei, & morum, Scripturam ad suos sensus torquet contra Ecclesiæ, & unanimem Patrum consensum; rogo, an qui omnem suæ oppositam, etiam inter TT. communem, delectare obligat, ut nisi propriam, quia sibi est probabilior, sequatur: immo qui consulti, ut cum omni opposita inter TT. opinione, sepe extrinsece probabiliori, eo modo se gerat, ut Catholici cum Hæreticis, spernendo oppositam autoritatē, ut nullam, dicendo opinionem non esse sibi probabilem, sed certo falsam, negando licitum remittere consulentes ad DD. oppositos, obligando, ut omnem propriam, quia sibi probabiliorē præferat oppositæ, quæ omnia Catholici contra Hæreticorum opiniones dicunt: rogo, inquam, an hoc dicentes de propria prudentia dissident an totum propriæ, alienæ nil deferant? Ergo Anti-Probabilistarum doctrina, dum propriæ prudentiæ fidere obligat, adeo ut alienæ oppositæ fidere nequeat, tollit medium à Tridentino statutum pro moderanda ingenii petulantia.

Prætereo 2. quæ Scriptura, & SS. Aug. N. Chrysost. Bonav. & alii *cap. 10. & 11. tit. 24.* hit. Prætereo, inquam, tum quia sepe soluta; tum quia si plures tutiores suis Patronis probabiliores damnatæ sunt; & plures minus tutæ, iisdem minus probabiles, approbatæ sunt ab Ecclesiā, eo ipso non omni ratione tutior, & probabilior ducit ad vitam, & cadit sub legem: tum quia, si daretur lex de sequendo sibi probabiliori, magis, aut minus tuto; nullus converti posset, nisi ejus opinio ab Ecclesiā damnaretur; nam contra omnes, scuto probabilioritatis, & legem naturali sequendi sibi probabilis, præternaturali sequendi sibi probabilis, & indocilis iudicium si sit ingenio præstans, & indocilis iudicio, se proteget: ergo via tutoristis, sed probabilioritatis non est via ad vitam, sed est via mortis, & cæcorum; vel si est via ad vitam.

N.
25.
De
Charl.

vitam, erit quoque via certæ probabilioris; ad summum enim eam sequens, errabit materialiter, non formaliter à scopo, si falsa sit.

Prætereo 3. quæ trahit *cap. 12.* quod, etsi nulla Ecclesiæ lege sanciretur, ipsa tamen naturæ lege demonstratur, tutiorem in delectu opinionum moralium diligendam. Porro, quod ex Pontificum decisionibus congregat, est contra Antonium; si enim tutius ex lege naturali sequendum, illicitus erit usus minus tute moraliter certæ, immo per eam solam naturæ legem omnis questio morum dirimi poterit, nec ulla erit, orationis, aut studii necessitas; nulla quoque tutior damnari poterit quæ illationes cum sint certo falsæ, falsum erit antecedens, nempe, dari legem naturalem sequendi tutiorem inter opiniones morales. Addo, me omnes textus Canonicos solvisse *disp. 13.*

N.
26.
De
Charl.
Alex.
VII.
Inn. XI.

At præterire nequeo, quod *cap. 12.* urget ex Alex. VII. & Innoc. XI. qui hoc ipso quod plures creditas probabiles damnarunt, eo ipso uterque Papa censuit, probabilitatem satis non esse ad securitatem conscientie. Sed contra; quia sæpe dixi, quod omnis damnata fuit suo Patrono probabilior; immo moraliter certa, juxta modum discurrendi Modernorum Probabilioristarum, negantium probabilitatem omni oppositæ minus probabilis; ergo uterque Papa damnavit, probabilioritatem, aut certitudinem satis esse ad conscientiam: ut autem hec illatio non tenet, ita nec illa. Papa eas damnans ostendit eas falsas à suis Patronis putatas probabiles, aut probabiliores, quod earum Patroni non attenderunt.

N.
27.
De
Charl.

Prætereo 4. quæ adducit *cap. 14. & 15.* ex Theologis, quorum textus latè expendi *disp. 12. sect. 2. 3. 4.* ostendendo, antiquiores aliquos fuisse Tutioristas; posteriores illis fuisse Probabilioristas Anti-Tutioristas; neminem autem fuisse Anti-Probabilitatem.

§. II.

Quia ex quo orta est nostra sententia, plures habuit Adversarios, quam defensores.

S U M M A R I U M.

Negat nostram sententiam esse probabilem, n. 28. Ostendo irremediabilia absurda ex opposita, nulla ex nostra, n. 29.

Nec Certitudinistæ à Probabilioristis, nec hi ab illis tueri se possunt, nisi nostris principijs utantur, ibid.

Ostendo eadem mala in Ecclesiâ Dei, etsi daretur lex de tutiori, aut probabiliori, n. 30. ad 33.

Tom. III.

Cur Papa particulares damnavit, n. 33.

Si Adversarii Morales Summas edocent, forte docerent aliquas damnabiles, n. 34.

Per legem tutioris, aut probabilioris peccata, & errores sunt inemendabiles, usque dum à Papâ dammentur, ibid.

Probabilismus laxus qui rejiciendus, n. 35.

Magis savi laxitati Probabiliorismus, n. 36.

Culpa est Probabilioristæ, n. 37.

Remedium est sermo veritatem, & probabilitatem opinionum particularium damnare, n. 38.

Gallia Episcopi quid damnavit? n. 35. ad 39.

Dicit *1. cap. 16.* quod cum nostra sententia nulla certâ ratione demonstretur, conemur multitudine suffragiorum plausibilem reddere; cum tamen certa prudentiæ regula sit, suffragia ponderanda potius, quam numeranda; immo, etsi numeranda essent, vix posset nostra sententia ad extrinsecam probabilitatem ascendere, tantum abest, quod sit moraliter certa.

Sed contra; tum quia sibi contradicit, nam vel nostra sententia nata est sæculo elapso tempore Medinæ, & opposita tempore Candidi Philaleni; tunc autem numero, & pondere maiores stant pro nostra Doctores: vel longè prius nata est, nec non etiam opposita? tunc autem dicere non potest esse recentem, & novam; immo si sua est antiquorum, ut ait, eo ipso & nostra. Tum quia, non nisi Thraconius est, dicere nostram, ne quidem extrinsecè probabilem. Immo quid aptius ad moralem certitudinem peti potest, quam rationes à nobis dilatæ; ex impossibilitate frequenti, tum probabilioris, tum tutioris; ex contradictione Anti-Probabilistarum inter se, immo cujunque secum ipso; ex nullitate rationum oppositarum, sumptarum ex legis, & veritatis amore, ex eo quod nullam de sequenda semper tutiori, & probabiliori afferant legem; ex eo quod, datâ tali lege, inemendabilis esset error, & scandalum, nisi per Papæ decretum; ex confusione probabilitatis speculativæ cum practicâ; ex transitu à probabilitate simultatis ad simultatem probabilitatis, & econtra; ex eo quod despiciendæ omnes alienæ, etsi celebriorum Doctorum opiniones, si mea sit mihi probabilior; ex eo quod sententia opposita, præter vitia, quæ nostræ opponit, quæ omnia ad oppositam etiam sequuntur, cum nulla sit damnata, quæ non fuerit suo Patrono probabilior, aut moraliter certa, trahit ad summam sui æstimationem, ad judicii indocilitatem, ad opinionum alienarum, & opinantium contemptum;

Na iij

tum;

N.

28.

De

Charl.

N.

29.

Medin.

Philal.

tum; ex eo quod sequens minus tutam minus probabilem idem motivum honestum sibi præfigere potest, quod præfigitur ab omni Catholico operante aliquid sibi commodum, a Deo certo non vetitum; ex eo quod Tutorista cum Probabiliorista certantes, & hi cum illis, hi solvere se nequeant ab argumentis Tutoristarum, sumptis ex periculo violandi materialiter Dei legem; & illi ab argumentis Probabilioristarum, sumptis ex periculo errandi materialiter contra veritatem; neutri, inquam, possunt se defendere, nisi nostris principiis utantur, nempe Probabiliorista dicendo, quod materialis violatio legis Dei curanda non sit, quoties minus tuta est longe probabilior; & Tutorista dicendo, quod materialis error contra veritatem spernendus sit, quoties minus probabilis est tutior. Demum ex eo quod questio, que hodie tanto conatu agitur, quænam opinio inter incertas sit eligenda; an tutior probabilior, omiſſa minus tuta minus probabilis; an tutior inter æquæ probabiles; an inter inæqualiter probabiles, & inæqualiter tutas tutior minus probabilis, an probabilior minus tuta preferenda sit; hæc, inquam, questio generalis in ordine ad mores nihil prodest: quæcumque enim quis sequatur, oriri possunt mala, quæ sequenti oppositam opponuntur.

N.
30.

Expono, & do dari legem sequendi tutius, & probabilius. Numquid nulla erit in Dei Ecclesiâ opinio mala? Non sanè: nam ut hæcenus damnatæ fuerunt plures tutiores probabiles, nec per eam legem curari poterant illæ opiniones, immò incurabiles fuissent; ita quoque dari poterunt aliæ æquæ damnandæ, etsi detur lex de sequendâ tutiori probabiliori, & per hanc legem naturalem fient incurabiles.

N.
31.

Do dari legem sequendi tutiorem ex æquæ probabilibus: ecce idem argumentum; ut hæcenus ante damnationem ex æquæ probabilibus tutioribus prodire poterant aliquæ damnandæ, nec tali lege Ecclesiæ Dei proviſum fuisset, ita nec nunc.

N.
32.

Do dari legem sequendi tutiorem minus probabilem præ probabiliori minus tuta: ecce reddit argumentum, quod sicut plures tutiores minus probabiles damnatæ fuere, nec eâ lege Dei Ecclesiæ protecta fuisset ab omni malâ opinione, ita nec nunc.

N.
33.

Do permitti usum minus tute probabilioris: ecce recurrit argumentum, nam pleræque ex damnatis ab Alex. VII. & Innoc. XI. fuere minus tuta suis Patronis probabiliores: ergo à primo ad ultimum liquet, quod laxitas opinandi per nullam earum legem

curari possit, ut dixi *disp. 10. sect. 2. §. 1.* cur autem, nisi quia errores, & scandala non insunt, nisi opinionibus particularibus, non ulli regulæ generali, sive permittenti, sive neganti licitum usum minus tute probabilioris, aut tutioris minus probabilis, aut minus tute minus probabilis? Hinc ad rectè, & sanctè hæc, & nunc opinandum, & operandum, nil facit regula generalis, sive negetur, sive affirmetur usum minus tute minus probabilis. Quod facit, est ipsa opinio particularis; in hac enim, sive tutiori probabiliori, sive tutiori minus probabilis, sive probabiliori minus tuta potest esse, aut abesse scandalum, error, & omne aliud malum, quod ab eâ oritur. Hinc sanctissime Pontifices opiniones particulares damnarunt, quarum aliquæ fuere tutiores, & suis Patronis probabiles, ut omnes Baij; aliquæ minus tute suis Patronis probabiles, & Adversariis minus probabiles, ut omnes ab Alex. VII. & Innoc. XI. damnatæ. Hinc quoque ab utroque Pontifice sanctè moniti Theologi, ut opiniones particulares ponderarent, non dando securitatem, probabilioritatem, aut probabilitatem opinionibus, quæ illis

carent. Demum vellem, ut aliqui ex Anti-Probabilistis, qui tantum fremunt in Probabilistis, & se Divinæ legis, & veritatis amicos jactant, summam aliquam Theologiæ moralis in lucem publicam proferrent. Audere dicere, quod tæpe minus tutas, & vulgo minus probabiles, sibi tamen probabiles, sequerentur: quo casu idem scandalum, & laxitas ijs opponi posset, quod ipsi opponunt Summis Probabilistis, cum hoc tamen discrimine, tum quod Probabilistæ negent obligationem sequendi probabiliorem ex minus tuta, Probabilioristæ affirmant; cum tamen utrique eandem particularem opinionem sequantur: tum, quod Probabilioristæ per eam legem sequendi sibi probabilis se reddant incorrigibiles, & à suâ opinione laxâ particulari, sibi tamen probabiliori, inamovibiles, donec à sanctâ Sede damnetur; si enim Probabiliorista sit acris ingenii, à nullo facile de minori suæ opinionis probabilitate vincatur. At Probabilista negans eam legem, etsi ea opinio particularis laxa sit ei probabilior, quia tamen permittit minus probabilis usum, facile in oppositam finem minus probabilem ire poterit. Ecce quod ducat larvatus sub specie legis, veritatis, & sanctitatis, Probabiliorismus.

Dicit 2. cap. 16. utrumque Papam, Alex. VII. & Innoc. XI. malè excepisse Probabilitatem, & post summè laudatum à se Car-

C. Agui- dinalem Aguirre; scribentem, nullum do-
ctrinā, & sanctitate insignem Probabilismo
laxo adhaesit, sed tutiorem, aut palam proba-
biliorem sequendam, citat tum Cardin.
C. Bella- Bellarminum aientem, quod si certitudo non
possit apparere, tutior sequenda sit; tum
C. Laur. Card. Lauream judicantem, quod sententia
negans licitum usum minus tute minus proba-
bilis, habeat pro se ferē totam Eccle-
siam.

N. Sed contra; quia merito à dictis Cardi-
36. nalibus latus Probabilismus rejicitur, nem-
pe, quod satis sit opinio probabiliter proba-
bilis; quod satis unus Author; quod satis,
ut ab aliquibus dicatur probabilis, etsi à
contrariis Doctoribus putetur certò impro-
bilis; quod satis probabilitas speculativa.
Hic est probabilismus latus, meritò reje-
ctus; at noster, nec non ferē omnium Pro-
babilistarum Probabilismus, non est talis,
ut latè ostendi, nam volumus, & volumus,
quod, ut opinio liceat, debeat esse certò
probabilis; quod nulla sit certò probabilis,
nisi talis sit etiam Doctoribus oppositis;
quod non satis, ut non sit vetita, nisi præter
hoc ostendatur ejus probabilitas tam absolu-
ta, quam relativa; quod non satis, ut sit
tutius Doctoris, aut impressa libro. Hæc est
Probabilitas, quam tuemur; illa est, quam
rejecimus.

Quod si nostra probabilitas conferatur
eum probabilioritate in ordine ad laxitatem,
sole clarius est, ut dixi *disp. 15. sect. 2.* proba-
bilitatem magis se habere ad laxitatem,
quam nostram probabilitatem: tum quia
volo necessariam probabilitatis certitudi-
nem; Probabilioristæ autem negant certi-
tudinem probabilioritatis necessariam: tum
quia nos obligando ad non nisi certò proba-
bilem, obligamus investigare, quæ inter
opiniones talis sit; at Probabilioristæ obli-
gando ad probabiliorē, deobligant ab ejus
investigatione: tum quia nulla est probabi-
lis laxa, quæ non fuerit suo Authori proba-
bilio; immò non omnis laxa est minus proba-
bilis, etsi ea sit suo Patrono probabiliori
ergo, cum non omnis laxa sit minus proba-
bilis, nam sepe Doctores ei opinioni oppo-
siti negant eam esse sibi minus probabilem,
immò esse impossibile dicunt; e contra
omnis laxa sit suo Patrono probabilior, eo
ipso laxitas plus unitur probabilioritati,
quam probabilitati: tum quia per legem se-
quendi sibi probabiliorē, ejus opinionis
laxitas fit irremediabilis; at per licentiam
minus probabilis fit remediabilis: ergo Pro-
babiliorismus plus se habet ad laxitatem,
quam Probabilismus, & lex de probabi-

liori eam facit irremediabilem; non lex re-
mediabilem.

Dicit 3. *cap. 17. & 18.* plures Episcopos, N.
& Ordines Religiosos censurasse abusum
37. probabilis. Fateor ita esse, & rectè; nam
nos quoque illum, immò abusum probabi-
lioritatis censuramus. At quid inde? Num-
quid probabilitas in causā est, quod quis ea
abutatur? Non utique: aliās censurans pi-
cturæ, Poësis, Theologiæ, Scripturæ, &
aliarum scientiarum abusum, eas scientias
censurabit, cum tamen picturæ, Theolo-
giæ, Scripturæ abusus, sit Pictoris non Picto-
ris, Poetæ non Poetæ, Theologi non Theo-
logi, qui iisdem artibus, & scientiis abutun-
tur. Ita in nostro casu, nulla in Probabilita-
te, sed tota in Probabilistā, aut Probabilio-
ristā culpa est, qui probabilitatem, aut
probabilioritatem dant opinioni, utramque
excludunt.

Quare, ut hic abusus eradicetur, nullum N.
aliud video remedium, quàm, vel quod
38. opiniones particulares habitæ ut probabiles,
Alex. cum tales non sint, damnentur, ut rectè
VII. præstitit Alexander, & Innocentius; vel
Ion. XI. quod quibus librorum imprimendorum re-
visio incumbit, eradant è libris, antequam
publicæ lucis fiant, quæ non sint certò pro-
babiles; vel quod Theologiæ non præfici-
antur, nisi viri sapientiæ, probitate, & pru-
dentiā conspicui; siue sint Probabilistæ, si-
ve Probabilioristæ; nil enim tradent, nisi
inter DD. classici certò probabile. Non au-
tem remedium est præficere Theologiæ An-
ti-Probabilistas; ut enim per probabiliorita-
tem non tollitur scandalum ab opinione, si
fortè inest, quin sit irremediabilis; ita nec
per Probabilioristas, præsertim cum sæpe,
quod inter DD. classici est minus probabi-
le, & fortè non probabile, possit à Probabi-
lioristā dici probabilis; ut patet in omni
damnata, quæ fuit suo Patrono probabilior.

Dicit 4. plures Galliarum Episcopos damna-
N. se, quod satis ad conscientiam sit omnis opi-
nio probabilis; quod satis minus tuta minus
39. probabilis; quod satis probabilitas, & dire-
De ctio intentionis; eaque principia scandalosa,
Charl. impia, venenifera dicunt. Resp. rectè ea
principia damnata, nec nostra sunt; quin ea
negamus: nostra sunt, quod satis ad securita-
tem omnis certò probabilis præticæ, & ut
talis sit, necessaria certa probabilitas, tum
absoluta, tum respectiva; adeoque tanta, &
talis probabilitas, ut à Doctoribus ei opinio-
ni oppositis putetur certò probabilis. Vid.
disp. 15. sect. 2.